

VASTUKAJA

kunagi naaseb, kuid samas on inimeste kapseldumine (mida mainib ka Kaus), maailma killunemine, info ja tarbimise üliküllus, kommertsiaalne kõnts jms kurvad tõsiasjad, millega (ja muidugi eetiliste kuritegudega) ei tohi ühelgi juhul leppida. Kaus peab kummaliseks, et „just ajastus, mida on harjutud kutsuma postmodernistlikuks” (lk 4), on levima hakanud igatsus korra või suurema korrastatuse järel. Tegelikult ei saa olla midagi loomulikumat, pidades silmas eelöeldut, eelkõige aga seda, et ainus asi, mida siiski saaks või võiks korrastada, on nüüdisaegne ühiskond, kus kõik on jäänud indiviidi hooleks ja riik on endalt veeretanud vastutuse inimese eest, tehes temast vaid ühe müügiartikli. Soovitan lugeda Zygmunt Baumani teoseid vedelast ühiskonnast (elust) ja selle tunnusjoontest. Hirm, et mingit uut ühiskonnakorda enam ei saabu, on neis teostes – ja mitte ainult neis – läbiv. Mitte keegi ei tea täpselt, mida peaks tegema, et ühiskond ja tema riiklikud korraldusvormid suudaksid (taas) hea seista selle eest, et inimene julgeks unistada millestki, millel oleks püsivam väärtus kui autol või hambapastal. Peale rääkimise/kirjutamise, oma isikliku retoorika lihvimise ja selle kaudu üldsuse „äratamise” muud võimalust ei ole, järelikult tuleb seda teha ning ka teisi tegema kutsuda. See on enam kui „objektiivne tõde”, see on ellujäämise eeltingimus. Oma ja õige otsimine pidevalt muutuvate paljususte põrgust – selle ülesandega seisab inimene lõpmatu kord silmitsi.

Kuid parem kui ma ei lõpeta oma sõnadega, vaid kasutan Italo Calvinot, kes laseb Marco Polol suurkhaanile vastata:

„Elavate põrgu ei ole tulevikus; kui põrgu üldse olemas on, siis on ta praegu juba siin, põrgu on see, mille me ise iga päev koos endale loome. On olemas kaks teed, et mitte kannatada. Esimene on jõukohane paljudele: tuleb põrgu omaks võtta, tuleb põrgu osaks saada, kuni me seda enam tähelegi ei pane. Teine tee on ohtlik ning nõuab pidevat valvsust ja kaalumist: tuleb otsida ja ära tunda, kes ja mis keset seda põrgut ei ole põrgu, tuleb aidata sel vastu pidada ja sellele ruumi teha” (Italo Calvino. Nähtamatud linnad. Tallinn, lk 103–104).

Meie ja nemad

Johanna Helin
Maailmahariduse ekspert

Haridus 3–4/2008 oli keskendunud maailmahariduse teemale ja tagasiside on olnud positiivne. Samas on lugejad küsinud, kas maailmahariduse programmidel on pakkuda midagi ka põlisrahva ja hilismigrantide suhete parandamiseks.

Selle teemaga seoses soovitan tutvuda Rootsis käivitatud MOD-koolitusega. Lühend MOD tuleneb rootsikeelsetest sõnadest *Mångfald och dialog* – mitmekesisus ja dialoog.

1980. aastate alguses otsustasid Rootsi kirikuringkonnad, et hilismigrantidega tekkinud pingeid on vaja vähendada, ja töötati välja vastav koolitusprogramm. Eeskujuks võeti Suurbritannias populaarne RAT-kursus: *Racism Awareness Training*, samuti Hollandi ART: *Anti Racism Training*. 1989. aastaks oli ka Rootsil oma analoogiline kursus valmis: MOD. Kursuse autorid olid Marco Helles ja Orvar Alinder, kristlike organisatsioonide liikmed, kuid MOD on siiski ilmalik koolitus, millel on oma iseseisev koostöövõrgustik, koolitajad, koduleheküljed.

Läbimurre oli aastatel 1993–1997, mil MOD jõudis paljudesse koolidesse ja tuhanded õpetajad läbisid „Mitmekesisuse ja dialoogi” kahepäevase koolituse. 1997. aastast hakkasid MOD-i vastu huvi tundma ka Amnesty International, Punane Rist ja teised ülemaailmsed organisatsioonid. Praeguseks on MOD-koolitus populaarne Rootsis,

Soomes, Norras, Bosnias ja Lõuna-Aafrika Vabariigis.

Rootsis on 75 laitmatu ettevalmistusega MOD-koolitajat, Soomes on neid üle 20.

MOD-i kursus kestab vähemalt kaks päeva, sest eesmärk on õpperühmi vähemalt 15 tundi omavahel koos hoida, et saadaks üle vastastikusest võõrustusest, tekiks rühmatunne ja vaba õhk-kond oma seisukohtade väljendamiseks. MOD – see on läbielamis- ja dialoogpedagoogika. Põhilised töövõtted on ajurünnak, rollimäng, arutelu, simuleeritud konflikti lahendamine jms.

Kursus keskendub võrdõiguslikkuse, rahvuse, rassi, identiteedi ning inimõigustega seotud probleemidele. Vaatluks all on ka suhtumine puudega inimestesse. Pakutakse uusi käitumusmudeleid.

2000. aastate algul tõstasid ka Soome kirikuringkonnad eri rahvuste suhete probleemi ning 2003. aastal kohandati MOD ka Soomele. Soomes püütakse selle kursusega tõrjuda eelkõige rassismi ja võõraviha. Soomes on üks eesmärke ka multikultuuriline kirik.

Kursuse raames analüüsitakse põhjalikult võõraviha tekkimise põhjusi: alateadlik hirm kõige võõra ees, ühiskonnas aktsepteeritud vaenulik suhtumine võõraste, automaatne reaktsioon, et minul on õigus ja nemad eksivad jne. Kuid võõraviha võib olla ka kellelegi kasulik: võõraid tõrjudes jäävad tulusamad töökohad meile, kehvemad ja odavamad töökohad neile jne.

MOD sobib suurepäraselt koolikiusamise tõrjumiseks. Kui „meie” ja „nende” suhted ühiskonna tasandil on läbi arutatud, saab järgmisena arutada samu suhteid koolis. Kes on koolis „meie” ja kes on „nemad”? Miks on kujunenud „nendesse” selline suhtumine? Kellele on selline suhtumine kasulik?